

דגל ישראל

גלגולו של סמל

מהו "סמל"? מה הופך חפץ פשוט לדבר בעל סמליות? בשאלות אלו נפתח את פעילות זו כמבוא ליחידת הסמלים ככלל ולעיסוק בדגל ישראל בפרט. לעתים נדמה כי הדגל, אחד מסמליה המובהקים של מדינת ישראל והתרבות הישראלית, איבד את ייחודו והפך ל"מובן מאליו". בפעילות זו נבקש לחשוף מחדש את ייחודו ולהתחקות אחר מקורותיו של סמל זה. הדיון על הדגל ייסוב סביב השאלות: מה הופך פיסת בד מקושטת לסמל בעל משמעות כה רבה, אילו עקרונות עומדים מאחורי עיצוב דגלי האומות ומה עומד מאחורי סמלי דגל ישראל וצבעיו.

מטרות הפעילות

- התלמידים ידונו על תפקידם של הסמלים ועל משמעותם.
- התלמידים יכירו את מקורותיהם של הסמלים ששזורים בדגל ישראל.
- התלמידים ידונו על משמעותו של הדגל בהקשרים שונים.
- התלמידים יתנסו בעיצוב דגל על פי הקריטריונים ששימשו בוועדת הדגל.

מבנה הפעילות

- א. מהו סמל?
- ב. בוחרים דגל
- ג. סמלי הדגל
- ד. הנפת הדגל
- ה. סיכום

ציוד ועזרים

- ✓ תמונות סמלים (נספח א)
- ✓ דגל ישראל
- ✓ טלית (על המדריך להשתדל להביא)
- ✓ דף מקורות (חוברת לתלמיד)
- ✓ דגל שבעת הכוכבים (נספח ב, נמצא בחוברת לתלמיד)
- ✓ גזרי עיתונים וצבעים (אפשרות. יש לקחת מהרכז)

שאלות דריכה

- באילו סמלים אני משתמש בחיי?
- מה דגל ישראל מסמל עבורי?

- האם דגל ישראל מבטא מסורת או חדשנות?

חלק א: מהו סמל?



הציגו את התמונות שבנספח א. בקשו מהתלמידים לזהות מה כל תמונה "מסמלת", כלומר לזהות את הרעיון או המושג שעומדים מאחוריה (הגדרה למילה "סמל" תינתן בהמשך). אפשר להעביר שלב זה גם כדף עבודה. לאחר כל זיהוי בקשו מהתלמידים לבחון את מרכיביו של כל סמל, לנסות לשער למה נבחרו מרכיבים אלו ומה הם מסמלים (התייחסו גם לצבע הסמל). כדאי לעבור על כמה סמלים ולנסות להעמיק בהם.



שאלות לדין:

- האם הייתה ביניכם מחלוקת לגבי משמעותם של חלק מהסמלים?
- האם ילד בן 5 יכול היה לגלות את משמעות הסמלים האלו? מדוע? (משמעות הסמלים נלמדת כחלק מהיטמעות האדם בתרבות שבה הוא חי).
- האם אדם שגר בכפר מרוחק בתאילנד היה יכול לגלות את משמעות הסמלים האלו? מדוע? (רוב הסמלים הם פרי של תרבות מסוימת וכל תרבות מפתחת סמלים משלה. בשל תהליך הגלובליזציה יש סמלים רבים שמשותפים לתרבויות שונות, אך עדיין נותרו סמלים שלהם משמעות רק בתרבות מסוימת).
- **דוגמאות לסמלים:** צבעים רבים נושאים משמעויות סמליות שונות. נסו להגדיר מה מסמלים הצבעים הבאים: שחור, לבן, ירוק, אדום.
- תנועות מסוימות והבעות פנים יכולות להיות סמל וסימן. הביאו דוגמאות לסמלים שמורכבים ממחוות ותנועות ידיים (דוגמאות: כיצד מסמלים הסכמה? לחיצת יד. כיצד מסמלים "חכה רגע"? מעניין ללמוד כי תנועה זו אמנם מוסכמת בחברה שלנו, אך בחלק ממדינות אירופה היא נחשבת לתנועה מגונה).
- הסתכלו סביבכם, על קירות הכיתה, על התיקים ועל הבגדים שלכם. אילו סמלים נוספים אתם יכולים לזהות? (דוגמאות: סמלי מותגים של חברות ביגוד והנעלה, סמלי חברות סלולר שונות. הנחו את התלמידים להסתכל על התגית של בגד שהם לובשים, אילו סמלים מופיעים שם? לרוב סמלים הקשורים להוראות כביסה. הנחו את התלמידים להוציא מטבע או שטר מן הארנק ולבחון את הסמלים המופיעים עליהם).
- מדוע נעשה שימוש כה נרחב בסמלים? מהו סמל? (באמצעות סמל אפשר להביע רעיון מורכב ללא מילים).



קראו את ההגדרה המילונית לסמל:

סמל: ציור או חפץ המייצגים רעיון. (מילון ספיר)

שאלו: איזה סמל יכול לייצג את מדינת ישראל?

חלק ב: בוחרים דגל



חלקו את הכיתה לשלוש קבוצות. על כל קבוצה לדון בדגל המדינה, לעצב אותו ולהציגו לכלל הכיתה. אפשר לבצע משימה זו באופן יצירתי על ידי הבאת גזרי עיתונים וצבעים. בעיצוב הדגל יש להתחשב במדדים הבאים:

הדגל חייב להיות מושתת על שלושה עקרונות:

א. מסורת: הכלל המנחה הוא כי העתיק יותר הוא המקודש יותר, ויש להשתדל למצוא לו ביטוי בסמל. צריכה ללוות אותנו המחשבה כי לא יצרנו מדינה חדשה, אלא חידשנו מדינה שהייתה קיימת בימים עברו.

ב. סמליות.

ג. פשטות.

(לקוח מוועדת הסמל והדגל)

בחירת הדגל, הסיפור ההיסטורי

הממשלה הזמנית ומועצת המדינה הזמנית היו צריכות להכריע בשלב הסופי בין שתי אפשרויות לעיצוב דגל המדינה:

- דגל ההסתדרות הציונית, שהורכב משני פסי תכלת וביניהם מגן דוד. דגל זה היה מזוהה ברחבי העולם עם התנועה הציונית.
- דגל לבן שכלל שבעה כוכבים (**נספח ב**). דגל זה הוצע על ידי הרצל. הרקע הלבן סימל את החיים החדשים והטהורים, והכוכבים את שבע שעות העבודה ביום. שתי האפשרויות הציעו פרשנות שונה לתפיסת המדינה היהודית וליחסה למסורת היהודית. בין שתי האפשרויות נדונה גם הצעת פשרה של דגל בעל שבעה מגני דוד זעירים.

חלק ג: סמלי הדגל



אפשר לפתוח בשמש אסוציאציות: צייר על הלוח מגן דוד, כתוב תחתיו את המילים "מגן דוד" ובקש מהתלמידים להעלות אסוציאציות. כתוב את האסוציאציות מסביב למגן דוד.



נדון בגלגולים השונים של סמלי הדגל (מגן דוד, שני פסים, כחול ולבן) ומשמעויותיהם לאורך ההיסטוריה היהודית. בחרו חמישה תלמידים וחלקו לכל אחד מהם כרטיסייה עם תמונה שבראשה שאלה (נספח ג). על התלמידים שנבחרו להציג לכיתה לפי הסדר את השאלה שבכרטיסייה שלהם (בלי לחשוף את התמונה). לאחר שהכיתה עונה התלמיד ששאל את השאלה חושף את התמונה.



תוך כדי המשימה הוסיפו מידע, הסברים ושאלות:

מגן דוד: יש מסורות שונות שאומרות כי סמל זה היה מצויר או חרוט על מגני לוחמיו של דוד המלך, ומכאן שמו – מגן דוד. למעשה המגן דוד שימש כעיטור וסמל לאו דווקא ליהודים. הוא הפך לסמל יהודי מובהק רק בימי הביניים. בשנת 1354 העניק הקיסר קארל הרביעי ליהודי פראג את הזכות להרים דגל. היהודים בחרו בסמל של מגן דוד. הנאצים תרמו לא מעט לזיהוי היהודים עם המגן דוד בכך שכפו עליהם לתפור לבגדיהם את הטלאי הצהוב או "כוכב היהודים", מגן דוד צהוב שבמרכזו המילה "יהודי" בגרמנית. סמל זה הבדיל את היהודים מהאוכלוסייה המקומית.

שאלו:

- האם אתם מכירים סמלים נוספים שמשמעותם השתנתה לאורך הזמן?
- איזו משמעות תהיה למגן דוד, לדעתכם, בשנת 3012?
- בדיעבד, האם הבחירה במגן דוד כסמלו המובהק של הדגל הייתה מוצלחת לדעתכם?

שני פסים:

בפקודת מנהיגנו הרצל באתי לבזל, כדי לעשות את כל ההכנות לקונגרס הראשון. בין השאלות הרבות שהעסיקוני אז הייתה אחת... באיזה דגל נקשט את אולם הקונגרס? מה הם צבעיו? הן דגל אין לנו. הרעיון הזה הכאיבני מאוד. צריך ליצור את הדגל. ואולם באיזה צבעים נבחר? והנה הבהיק רעיון במוחי: הרי יש לנו דגל. לבן כחול. הטלית אשר בה נתעטף בתפילתנו – טלית זו היא סמלנו. נוציא נא את הטלית מנרתיקה ונגולל אותה לעיני ישראל ולעיני כל העמים. הזמנתי אז דגל כחול לבן ומגן דוד מצויר עליו. וכך בא לעולם דגלנו הלאומי.
(וולפסון, עסקן ציוני ונשיאה השני של ההסתדרות הציונית העולמית)

הטלית היא בגד עליון שצורתו מלבנית ובארבע פינותיו שזורים ציציות. על הטלית להיות גדולה די הצורך כדי לכסות את רוב הגוף והראש, זאת בשונה מה"ציצית", המכונה גם "טלית קטן", שאותה נוהגים ללבוש מתחת לבגדים. נהוג שהטלית תהיה לבנה ומעוטרת בפסים שחורים או כחולים. שני הפסים בדגל ישראל שאבו את השראתם מהפסים שעל גבי הטלית.

הציגו את הטלית ודגל ישראל ושאלו:

- מה דומה ומה שונה בין הטלית ובין הדגל?

צבע התכלת: מצוות ציצית מזכרת בתורה:

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם, ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם לדרגתם ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת.

(במדבר טו, לח)

מהפסוק עולה כי על אחד מהפתילים שנותנים "על ציצית הכנף" (החוטים המשתלשלים מהכנף) להיות בצבע תכלת. לפי המסורת, צבע התכלת צריך להיות מופק מחילזון ימי ספציפי. צבע התכלת היה אחד מהצבעים היוקרתיים והמלכותיים של העולם העתיק, והיהודים השתמשו בו גם לבגדי הכהונה ולצביעת בדים במשכן ובמקדש. במשך הדורות השתכחה המסורת בדבר זיהויו של החילזון ממנו הופקה התכלת ולכן מקובל ללבוש ציצית עם פתילים לבנים בלבד. בדורות האחרונים נעשו כמה ניסיונות לגלות את החילזון מחדש.

שאלת סיכום:

- האם דגל ישראל מבטא מסורת או שהוא מבטא דווקא חדשנות?

חלק ד: הנפת הדגל

הציגו בפני התלמידים אירועים ומקומות שונים ושאלו את דעתם: האם ראוי להניף בהם

את דגל המדינה? מי שתשובתו חיובית מרים את ידו.

האירועים והמקומות: מסעדות, אולימפיאדה, מחנה צבאי, חנות לרהיטים, יום הזיכרון לחללי צה"ל, בית קולנוע, הפגנות, שגרירויות, קופת חולים, יום פתיחת שנת הלימודים, מצעד החיים בפולין, בית פרטי ביום העצמאות, בית פרטי במהלך כל השנה, בית ספר, מחיאון.

פתחו דיון:

- מדוע, לדעתכם, חשוב להניף את הדגל בהקשרים אלו? מהי משמעות ההנפה?
- במועצות מקומיות שונות כל יום לימודים בבית הספר נפתח בטקס הנפת הדגל. מה דעתכם על כך?
- שריפת דגלים:** שריפת דגל במדינת ישראל אסורה ונחשבת לפגיעה בסמלי השלטון. לעומת זאת, האמריקאים קבעו כי חילול הדגל האמריקני נחשב מעשה חוקתי המוגן על ידי חופש הביטוי. מהי דעתכם על שתי הגישות? מה כל אחת מהן מבטאת? איזו מהן מקובלת עליכם יותר?

- מדוע, לדעתכם, אדם ששורף דגל במדינת ישראל עלול להישלח לכלא? האין זו הגזמה בכל האמור בפיסת בד? מה מסמלת שריפת הדגל?
- מדוע מקשרים האמריקאים את שריפת הדגל לחופש הביטוי?

אפשרות להעמקה, דגל הדיו

הרחיבו על דגל הדיו על פי המידע שבנספח ד. שאלות לדיון:

- מדוע חיילי חטיבת הנגב הרגישו צורך דחוף ליצור דגל לבדם? מדוע הם לא המתינו בסבלנות לאספקת הדגל?
- מה מסמלת הנפת הדגל בעמדת המשטרה הבריטית באום רשרש?

מרד גטו ורשה

במהלך מרד גטו ורשה, שהחל ב-19 באפריל 1943, הניפו המורדים מעל אחד הבניינים המרכזיים באזור (הבניין ברחוב מוראנובסקה 9/7) דגל כחול לבן לצד הדגל הפולני האדום. אפשר היה להבחין בדגלים גם מחוץ לגטו וניכר כי אזרחים רבים עלו על גגות בתיהם על מנת לחזות בדגלים.



שאלו:

- כיצד, לדעתכם, השפיעה הנפת הדגל על תושבי הגטו והמורדים? כיצד, לדעתכם, היא השפיעה על האזרחים הפולנים שעלו על הגגות להתבונן במחזה?
- כיצד, לדעתכם, הגיבו הנאצים להנפת הדגלים וכיצד הם פעלו?



הקריאו את תיאורי הנפת הדגל, הן מנקודת מבטם של היהודים המורדים והן מנקודת מבטם של הנאצים (נספח ה). סיפור זה מדגים היטב כיצד הדגל הוא סמל לגאווה ולזהות מוגדרת.

סיכום

מפגש זה היה הפתיחה לנושא הסמלים שבו נדון במפגשים הבאים. ראינו כי אנו מוקפים סמלים מסוגים שונים. דרך הסמל אפשר להביע רעיון מופשט ומורכב בצורה פשוטה ובהירה, עד כי, על פי רוב, משמעות הסמל ברורה לנו ממבט ראשון.

עיצבנו את דגל המדינה על פי הסמלים החשובים עבורנו ועסקנו בשאלת הצורך בדגל. לאחר מכן התחקינו אחר מקורותיהם של מרכיבי הדגל המתבססים על סמלים מסורתיים – הטלית, צבעי הציצית והמגן דוד, אך שילובם יחד מהווה יצירה חדשה. נוכחנו ללמוד כי סמלי הדגל עברו גלגולים רבים לאורך ההיסטוריה היהודית והאוניברסלית, והם זכו למשמעויות שונות, מימי דוד המלך ועד ימינו. ראינו כי הדגל אינו רק בד המחובר למוט, כי אם סמל למורשת עתיקה ועצמאות לאומית, סמל שמעניק השראה לאנשים וכוחות מחודשים להמשיך ולשמור על היקר לנו.

נספח א: תמונות סמלים



רוג'ר העליז: הוא השם שניתן למגוון דגלים שהונפו כדי לסמן את צוות הספינה כשוודים. דגל רוג'ר העליז המפורסם ביותר כיום הוא סמל הגולגולת והעצמות המוצלבות, הכולל גולגולת מעל לשתי עצמות המסודרות בצורת X על רקע שחור.

היסטורית הדגל הונף על מנת לגרום לקורבנות שודדי הים להיכנע במהירות, אף על פי שמרבית שודדי הים הניפו דגלים ידידותיים במטרה להטעות את אויביהם. מקור השם של הדגל בצרפתית: "רוח' העלז", היינו "הדגל האדום העלז", מאחר שהדגלים הראשונים היו אדומים. מרבית הדגלים נצבעו בצבע שחור בלא סמל הגולגולת והעצמות, ורק שני שודדי ים, ובהם שודד הים אדוארד אינגלנד, עשו שימוש בדגל זה. תומאס דין עשה שימוש בדגל שחור שעליו זרוע לבנה האוחזת בחרב, ושחור הזקן עשה שימוש בדגל שעליו ציור של שלד האוחז בידו חנית הדוקרת לב מדמם.

סמל חיל הרפואה: מורכב משלושה מרכיבים – נחש שמסמל רפואה, לזכר נחש הנחושת שריפא את בני ישראל מהמגפה במדבר, עלי זית שמסמלים את השלום, ורקע אדום שהוא סימן עולמי לרפואה (מגן דוד אדום, הצלב האדום וכו').

יין ויאנג: בפילוסופיה הסינית זהו סמלו של רעיון שלמות הניגודים. על פי תפיסה זו, כל הוויה או תהליך מכילים אנרגיה המורכבת מחלק אפל, קר, סמוי, נמוך, אטי ופסיבי – זהו היין, חלקו הנקבי של הדבר; ומחלק מואר, חם, גלוי, גבוה, מהיר ופעיל – זהו היאנג, חלקו הזכרי של הדבר. אין כאן מתן עדיפות לזכר או לנקבה, משום שבכל דבר ובכל מהלך מתקיימים בעת ובעונה אחת שני ניגודים אלו, וגם כאשר מדובר במחזור המושפע מצד אחד, הרי שעם סיומו יתגבר הצד ההפוך. בעולם מסמלים סימני היין והיאנג את ההרמוניה, השלמות, ואפשר גם למצוא אותו כסמל הסובלנות כלפי האחר.

סמל המיחזור הבינלאומי: מורכב משלושה חצים עוקבים הנסגרים על עצמם ללא התחלה או סוף. בתהליך המיחזור מפרקים פסולת ו"מחזירים" אותה למצב של חומר גלם שישמש לייצור מוצרים חדשים. המיחזור מאפשר חיסכון בחומרי גלם בתוליים וצמצום בכמויות הפסולת והזיהום, ועל כן נודעת לו חשיבות כלכלית ואקולוגית. סמל זה התקבל בשנת 1970.

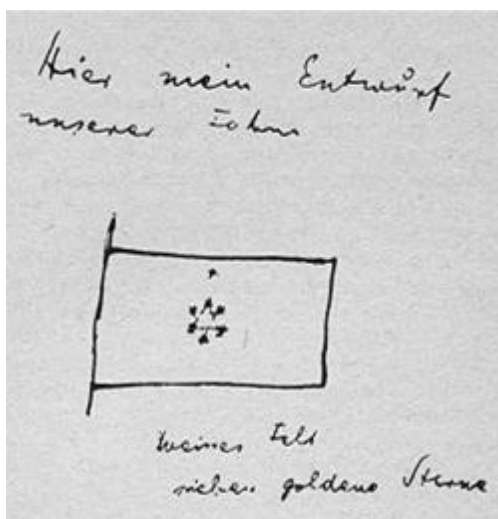
צלב אדום: הצלב האדום הבינלאומי נוסד בז'נבה ב-1963 ומטרתו להעניק עזרה רפואית בזמן מלחמה. ההסבר הרשמי לסמל הוא אימוץ דגל שווייץ בהיפוך צבעים, אולם נראה כי המסורת הנוצרית, לפיה אין לפגוע באנשים ובמבנים הנושאים את סמל הצלב, השפיעה על בחירתו.

שלט הוליווד: שלט מפורסם בהוליווד. צורת השלט, הממוקם על הר לי, היא סימן מסחרי רשום, ואין להשתמש בה ללא אישור מועצת המסחר של הוליווד. השלט ממוקם בגובה 478 מטרים מעל פני הים. במקור היה כתוב על השלט "הוליוודלנד" (HOLLYWOODLAND), ומטרתו הייתה לפרסם את פרויקט פיתוח הגבעות שמעל מחוז הוליווד של לוס אנג'לס. השלט נחנך רשמית ב-13 ביולי 1923, ובאותה עת הואר על ידי נורות שהקיפו את האותיות. גובה כל אות היה 15 מטרים ורוחבה 9 מטרים. בעת הקמתו של השלט לא הייתה כל כוונה כי יישאר שם באופן קבוע. היזמים התכוונו שהשלט יישאר במקומו רק למשך כשנה, על מנת לפרסם את הפרויקט.

כוכב וחצי סהר: במקורו סימן את הירח המתמלא, ובעבר קישרו אותו לאלה דיאנה. אומץ כסמל האסלאם במאה ה-14. הכוכב, סמל לריבונות ואלוהות, נוסף מאוחר יותר.

סמל המשחקים האולימפיים: מורכב מחמש טבעות בצבעים כחול, אדום, שחור, ירוק וצהוב על רקע לבן. הטבעת השחורה עשויה להתחלף בטבעת לבנה במקרה שהסמל מונח על רקע כהה. הדגל עוצב לראשונה בשנת 1912 על ידי הברון פייר דה קוברטן, מייסד המשחקים האולימפיים בעת החדשה. חמש הטבעות מייצגות תשוקה, מוסר עבודה, ניצחון, אמונה ורוח ספורטיבית. לפי דה קוברטן, הצבעים נבחרו מכיוון שבאותה עת לפחות אחד מהם הופיע בכל דגלי מדינות העולם.

נספח ב: דגל שבעת הכוכבים



דגל שבעת הכוכבים כפי ששרטט הרצל בכתב ידו

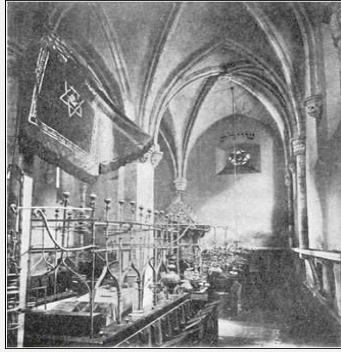
נספח ג: כרטיסיות סמלי הדגל

מדוע נקרא "מגן דוד" בשם זה?



תשובה: לפי מסורות שונות, צורת המגן דוד הייתה חרוטה על מגני לוחמיו של דוד המלך.

מגן הדוד הופיע לראשונה כסמל לעצמאות יהודית בדגל המדינה נכון/לא נכון



בתמונה: בית כנסת בפראג - במאה ה-14 הקיסר נתן רשות ליהודי פראג להניף דגל משלהם.

מקורו של הטלאי הצהוב כסימן היכר ליהודים הונהג לראשונה על ידי הערבים נכון/ לא

נכון



הסבר: בימי הביניים כל מי שהיה תחת שלטון המוסלמים ולא היה מוסלמי חויב בלבישת טלאי ליהודים נבחר הצבע הצהוב. ממקור זה שאבו הנאצים את רעיון הטלאי הצהוב.

מה מקורם של שני הפסים בדגל?



תשובה: מהפסים שנהוג לעטר בהן טלית.

צבע התכלת של הדגל מקורו בפתיל תכלת של הציצית נכון/ לא נכון



נספח ד: דגל הדין

דגל הדין הוא דגל ישראל מאולתר, עשוי בד לבן ודין, שהונף ב-10 במרץ 1949, ט' באדר ה'תש"ט, על ידי חיילי חטיבת הנגב, לאחר כיבוש משטרת אום רשש (היום אילת), במסגרת מבצע "עובדה".

מבצע "עובדה", שהתקיים בין 6 ל-10 במרץ 1949, היה אחרון מבצעי צה"ל במלחמת העצמאות, ובו נכבש הנגב הדרומי, לרבות אילת ואזורי עין גדי ומצדה. במבצע המוצלח לא נהרג אפילו חייל ישראלי אחד. הצלחת המבצע התבטאה בכך שחיילי צה"ל לא ירו אפילו לא ירייה אחת והצליחו להבריח את כוחות הלגיון הירדני בעזרת איגופים מתוחכמים. ביום האחרון למבצע הניף אברהם אדן את דגל הדין על עמוד בתחנת המשטרה באום רשש (לימים אילת).

מבצע "עובדה", שהחל ב-5 במרץ 1949, נועד לאפשר את כיבוש הנגב בטרם ייחתמו הסכמי שביתת הנשק עם ירדן. במהלך המבצע חיילי חטיבת הנגב וחטיבת גולני נעו דרומה לכיוון אום רשש, שבה שהו באותה עת חיילי הלגיון הירדני.

מפקד חטיבת הנגב, שהגיע לאום רשש, הבחין כי לא נמצא בידי החטיבה דגל ישראל ופקד על חייליו לייצר דגל. פיטר, קצין הקשר, הופקד על ביצוע המשימה. הבד היה סדין לבן שאותו מצאה פועה אראל, המזכירה החטיבתית. לפי עדותה היא ציירה את הדגל כולו ביד בעזרת דיו.

חיילי חטיבת הנגב עסקו תחילה בטיהור המבנים. כאשר התברר שעמדת המשטרה הבריטית אכן נטושה החיילים התארגנו במהירות להניף את הדגל. אברהם אדן, מפקד הפלוגה, טיפס על התורן שהיה במקום והניף את דגל הדין שהיה בידיו. בנוסף לאברהם אדן השתתפו במעמד כמה חיילים נוספים.

טקס הנפת הדגל הסתיים בשעה 16:00 בשירת התקווה.

כוח החלוץ של גדוד 19 מחטיבת גולני הגיע לאום רשש מאוחר יותר בשעה 17:00. החיילים, שהיו מצוידים טוב יותר מחיילי חטיבת הנגב, החליפו את דגל הדין, שהיה תלוי במשך שעותיים בלבד, בדגל ישראל תקני. הנפת דגל הדין נחרתה בזיכרון הקולקטיבי כסמל לסיום מלחמת העצמאות ולניצחון הישראלי בה. עיריית אילת הציבה באתר משטרת אום רשש פסל מתכת המתאר את מעמד הנפת דגל הדין. הפסל נמצא בגן ליד קניון החוף בחוף הצפוני של אילת ליד הטיילת, ומבנה המשטרה עצמו שוחזר בסמוך לפסל. התאריך העברי של הנפת הדגל, ט' באדר, הפך לימים ליום אילת. כל החיילים שהיו באום רשש זוהו... למרות חשיבותו הסמלית וההיסטורית דגל הדין עצמו – אבד.

נספח ה: הקרב על הדגלים, מרד גטו ורשה

כיכר מורנובסקה נלחמת בגבורה... הדגלים הונפו על גג הבניין הגבוה והתנשאו בגאון מעל הגטו הלוחם בשארית כוחותיו... האויב השתולל בחמת זעם, אחוז כלימה. זה יומיים הוא מנסה, אך ידו קצרה, לכבוש את דגלינו...

אתה רואה את שני הדגלים הללו? שאל לירון רודאל והוסיף: לכאורה, דבר של מה בכך. ואף על פי כן, סמל גדול הם שאין ערוך לחשיבותו... ידענו כי לא לאורך ימים נחזיק מעמד... אולם אגדת הדגלים תהלך בעולם... הגרמנים נבעתו... המדרכה הסמיקה מדמם, השחירה ממדיהם, כוסתה בגוויות ובפצועים גרמנים. גבוה מעל וארשה ניצב מקלע היורק אש... כיכר מורנובסקה מתגוננת. דגל המורדים מתנופפים מעל וארשה. המאבק נמשך.

(יורק, "הקרב על דגלים", עמ' 2 מתוך: "את אחי אנוכי מבקש - מעבר למסלול")

דגלים אלה שימשו קריאת קרב נגדנו. בפעולה המסוכנת של הורדת דגלים אלה, נפל ב-22 באפריל, אוברלויטננט הפרשים של ה-אס-אס, אוטו דמקה...

שילקה: "...צריך היה להניח לדגלים האלה להיטלטל עד שיישרף הגטו כולו".

"יצאת מדעתך, הר שילקה!", שאג שטרופ, "אינך מבין מאומה. לדגל הייתה חשיבות פוליטית ומוסרית נעלה. הוא הזכיר למאות אלפי אנשים את עניין פולין, נתן להם השראה... הדגלים... הם מכשיר מהיר ירי יותר מתותח, הם כאלף תותחים כאלה. זאת הבינונו כולנו, גם היינריך הימלר... צעק באפרכסת: 'שמע שטרופ, עליך להסיר את שני הדגלים בכל מחיר!', ואילו אתה, הר שילקה, מספר לי שטויות כאלה!".

(שטרופ, "שיחות עם התליין", עמ' 156, מתוך: "את אחי אנוכי מבקש - מעבר למסלול")